

ПІДСТАВИ ПРОДОВЖЕННЯ ТА ЗУПИНЕННЯ СТРОКІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

ЩЕРБАН Вікторія Тарасівна - студентка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Навчально-наукового інституту права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка»

КРИЖАНОВСЬКИЙ Анатолій Станіславович - кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри кримінального права і процесу Навчально-наукового інституту права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка»

ORCID ID: 0000-0002-2432-5286

УДК [351.75:324:342.9](477)

DOI 10.32782/NP.2022.3.11

Стаття присвячена аналізу підстав продовження та зупинення строків досудового розслідування. Досліджено визначення строків досудового розслідування у кримінальному провадженні. Проведено огляд наукових джерел, автори яких тим чи іншим чином вивчали строки досудового розслідування у кримінальному провадженні. Розглянуто два випадки зупинення перебігу строку досудового розслідування, передбачені у положеннях чинного КПК України.

Зауважимо, що перефривання перебігу строку досудового розслідування у зв'язку із винесенням у провадженні постанови про зупинення досудового розслідування можливе лише після повідомлення особі про підозру. Строк, протягом якого було зупинене розслідування, не враховується до загального строку досудового розслідування до винесення постанови про його відновлення. Особливої уваги заслуговує зупинення досудового розслідування в кримінальних провадженнях стосовно декількох підозрюваних.

Розглянуто питання про відновлення досудового розслідування, визначене в положеннях КПК України. Строки досудового розслідування в кримінальних провадженнях можуть продовжуватися прокурором та слідчим суддею.

Окреслено підстави продовження строків досудового розслідування. Оскільки неможливо всі вчинені кримінальні правопорушення розслідувати в однаковий строк, у чинному кримінальному процесуальному законодавстві

України передбачено, що в необхідних випадках строк досудового розслідування може бути продовжений. Так, загальні положення продовження строку досудового розслідування визначено в положеннях ст. 294 КПК України.

Розглянуто види зупинення строку досудового розслідування, зазначені в кримінальному процесуальному законодавстві України.

Ключові слова: строки, процесуальний строк, обчислення строків, досудове розслідування, підозрюваний, повістка про виклик, затримання.

Постановка проблеми

Протягом останніх років значною мірою змінився процес досудового розслідування та судового розгляду вчинених кримінальних правопорушень. Кожне кримінальне провадження є індивідуальним і потребує проведення різного кола слідчих (розшукових) дій та, як наслідок, затрат часу на їх проведення. Зміни, які вносилися до чинного Кримінального процесуального кодексу України (далі, КПК України), торкнулися також строків досудового розслідування.

Виходячи з того, що строк досудового розслідування в кримінальному провадженні є «лакмусовим папірцем» для додержання конституційних прав осіб, а найбільше – для підозрюваного, обвинуваченого, виникає гостра потреба у дослідженні строків досудового розслідування з метою досягнення завдань кримінального провадження. Чинним КПК України окреслено загальні строки досудового розслідування, визначено їх межі.

Але у практичному сенсі виникає низка запитань щодо визначення строків досудового розслідування в конкретному кримінальному провадженні та зумовлює необхідність виявлення недоліків правового регулювання, а також надання пропозицій щодо вдосконалення кримінального процесуального законодавства України. Слід зазначити, що проведення слідчих (розшукових) дій поза межами строків досудового розслідування тягне визнання таких доказів недопустимими та, як наслідок, потенційна можливість винїї особи уникнути кримінальної відповідальності.

Тому сьогодні чимало проблем як теоретичного, так і суто прикладного характеру залишаються дискусійними або взагалі не вирішеними. Зазначені вище обставини свідчать про актуальність цієї теми дослідження, її теоретичну й практичну значущість.

Аналіз дослідження проблеми

Окремі питання строків досудового розслідування досліджували: С. Є. Абламський, Ю. І. Азаров, Ю. П. Аленін, Л. М. Аніщенко, О. М. Бандурка, В. Б. Басай, П. В. Берназ, Р. І. Благуца, В. В. Вапнярчук, В. О. Вовк, В. І. Галаган, Г. І. Глобенко, І. В. Гловюк, В. Г. Дрозд, С. О. Заїка, О. В. Капліна, Є. Г. Коваленко, О. П. Кучинська, Л. М. Лобойко, В. Т. Малярєнко, Г. Я. Мацків, В. В. Назаров, В. В. Павловський, А. Б. Степанов, О. Ю. Татаров, В. М. Тертишник, С. Б. Фомін, Т. Г. Фоміна та ін.

Однак, незважаючи на численні дослідження стосовно окресленої проблематики, наукових праць, пов'язаних саме із строками досудового розслідування, дослідженням їх меж, достатньо мало, що зумовлює необхідність більш глибокого вивчення вказаного питання.

Метою статті є спроба дослідити підстави продовження та зупинення строків досудового розслідування, виявлення пов'язаних із цим проблем, пошук можливих шляхів їх подолання.

Виклад основного матеріалу

Строки виступають одним із основних критеріїв дотримання конституційних прав

громадян. Відповідно до положень ч. 1 ст. 113 КПК України, процесуальні строки – це встановлені законом або відповідно до нього прокурором, слідчим суддею або судом проміжки часу, у межах яких учасники кримінального провадження зобов'язані (мають право) приймати процесуальні рішення чинити процесуальні дії [1]. Водночас своїх працях С. О. Заїка під процесуальним строком розуміє – встановлений і врегульований чинним кримінальним процесуальним законодавством України на основі положень Конституції України та міжнародно - правових документів, а також підзаконним нормативно-правовим актом або рішенням уповноваженої на те посадової особи (органу) обов'язковий для виконання визначений момент або період (відрізок) часу, необхідний для вчинення чи утримання від вчинення суб'єктами кримінальних процесуальних правовідносин певних процесуальних дій або прийняття й оформлення процесуальних рішень, з перебігом якого починається й завершується провадження в конкретній стадії кримінального процесу, виникають, змінюються або припиняються права й обов'язки та настає процесуальна відповідальність суб'єктів кримінально-процесуальної діяльності [2, с.9].

Відповідно до положень ч. 5 ст. 219 КПК України, строк із дня винесення постанови про зупинення кримінального провадження до винесення постанови про відновлення кримінального провадження, а також строк ознайомлення з матеріалами досудового розслідування сторонами кримінального провадження в порядку, передбаченому статтею 290 КПК, не включається у строки, передбачені цією статтею, крім дня прийняття відповідної постанови та дня повідомлення підозрюваному, його захиснику, законному представнику та захиснику особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру, про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів досудового розслідування. [1]. Таким чином, у кримінальному процесуальному законодавстві України зазначено наступні види зупинення строку досудового розслідування: 1) строк з моменту винесення постанови про зупинення

досудового розслідування та до винесення постанови про його відновлення; 2) строк ознайомлення з матеріалами досудового розслідування сторонами кримінального провадження. Так, досудове розслідування зупиняється вмотивованою постановою прокурора або слідчого за погодженням з прокурором, відомості про що вносяться до ЄРДР. Копія постанови надсилається стороні захисту, потерпілому, представнику юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, які мають право її оскаржити слідчому судді (ч. 4 ст. 280 КПК України). Порядок зупинення досудового розслідування регулюється положеннями глави 23 КПК України. Відповідно до вимог ст. 280 КПК України досудове розслідування може бути зупинене після повідомлення особі про підозру в разі, якщо: 1) підозрюваний захворів на тяжку хворобу, яка перешкоджає його участі в кримінальному провадженні, за умови підтвердження цього відповідним медичним висновком; 2) оголошено в розшук підозрюваного; 2-1) слідчий суддя відмовив у задоволенні клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування; 3) наявна необхідність виконання процесуальних дій у межах міжнародного співробітництва; 4) наявні об'єктивні обставини, що унеможливають подальше проведення досудового розслідування в умовах воєнного стану; 5) уповноваженим органом прийнято рішення про передачу підозрюваного для обміну як військовополоненого та підозрюваним надано письмову згоду на проведення такого обміну. Рішення про зупинення досудового розслідування з цієї підстави оскарженню не підлягає [1].

При цьому, до зупинення досудового розслідування слідчий дізнавач зобов'язаний виконати всі слідчі (розшукові) та інші процесуальні дії, проведення яких необхідне та можливе, а також усі дії для здійснення розшуку підозрюваного (ч. 2 ст. 280 КПК України) [1].

Проф. В. М. Тертишник зазначає, що зупинення досудового розслідування на підставі п. 3 ч. 1 ст. 280 КПК України можливе за додержанням таких умов: а) доведено факт вчинення кримінального правопорушення; б) прокурором, слідчим за погодженням із прокурором особі повідомлено про підозру; в)

слідчий виконав усі слідчі (розшукові) та інші процесуальні дії, проведення яких можливе та необхідне до зупинення досудового розслідування [3, с.474].

Окремої уваги заслуговує зупинення досудового розслідування у кримінальних провадженнях стосовно декількох підозрюваних. Так, ч. 3 ст. 280 КПК України регламентовано, що у випадку, якщо у кримінальному провадженні є два або декілька підозрюваних, а підстави для зупинення стосуються не всіх, прокурор має право виділити матеріали досудового розслідування і зупинити його стосовно окремих підозрюваних [1]. У такому випадку строк досудового розслідування в кожному з таких проваджень обчислюватиметься окремо та з урахуванням правил, передбачених ст. 217 КПК України.

Слід зазначити, що більшість із передбачених законом підстав для зупинення досудового розслідування пов'язані із відсутністю у провадженні підозрюваного, як ключової фігури кримінального процесу, з приводу діянь якої проводиться досудове розслідування. Відсутність інших учасників кримінального провадження не є підставами для його зупинення.

Щодо питання про відновлення досудового розслідування, то у положеннях ст. 282 КПК України визначено, що зупинене досудове розслідування відновлюється постановою слідчого, прокурора, якщо підстави для його зупинення перестали існувати (підозрюваний видужав, його місцезнаходження встановлено, завершено проведення процесуальних дій у межах міжнародного співробітництва), а також у разі потреби проведення слідчих (розшукових) чи інших процесуальних дій. Копія постанови про відновлення досудового розслідування надсилається стороні захисту, потерпілому, представнику юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження. Зупинене досудове розслідування також відновлюється в разі скасування слідчим суддею постанови про зупинення досудового розслідування. Відомості про відновлення досудового розслідування вносяться слідчим, прокурором до Єдиного реєстру досудових розслідувань [1].

Розуміючи, що неможливо всі вчинені кримінальні правопорушення розслідувати в

однаковий строк, у чинному кримінальному процесуальному законодавстві України передбачено, що в необхідних випадках строк досудового розслідування може бути продовжений. Так, загальні положення продовження строку досудового розслідування визначено у ст. 294 КПК України [1].

Відповідно до ст. 294 КПК України, якщо досудове розслідування злочину до моменту повідомлення особі про підозру неможливо закінчити в строк, зазначений у ч. 2 ст. 219 КПК України, вказаний строк може бути продовжений неодноразово слідчим суддею за клопотанням прокурора або слідчого, погодженого з прокурором, на строк, встановлений п. п. 2, 3 ч. 4 ст. 219 КПК України. Натомість, у ч. 2 ст. 219 КПК України регламентовано строк досудового розслідування з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань або винесення постанови про початок досудового розслідування у порядку, встановленому статтею 615 КПК, до дня повідомлення особі про підозру [1].

Тобто у ч. 1 ст. 294 КПК України мова йде про продовження строку без повідомлення особу про підозру. Водночас у положеннях на п. п. 2, 3 ч. 4 ст. 219 КПК України зазначено максимальний строк, на який може бути продовжено строк у таких кримінальних провадженнях, але загальний строк досудового розслідування не може перевищувати: 1) одного місяця з дня повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального проступку; 2) шести місяців із дня повідомлення особі про підозру у вчиненні нетяжкого злочину; 3) дванадцяти місяців із дня повідомлення особі про підозру у вчиненні тяжкого або особливо тяжкого злочину [1].

Відповідно до ч. 2 ст. 294 КПК України, якщо внаслідок складності провадження неможливо закінчити досудове розслідування з дня повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального проступку (дізнання) у строк, визначено у п.п. 1, 2 ч. 3 ст. 219 КПК України, що такий строк може бути продовжений прокурором у межах строку, встановленого п. 1 ч. 4 статті 219 КПК України [1]. Якщо з дня повідомлення особі про підозру у вчиненні злочину досудове розслідування (досудове слідство) неможливо закінчити

у строк, зазначений у п. 4 ч. 3 ст. 219 КПК України, такий строк може бути продовжений у межах строків, встановлених пп. 2, 3 ч. 4 ст. 219 КПК України: 1) до трьох місяців - керівником окружної прокуратури, керівником обласної прокуратури або його першим заступником чи заступником, заступником Генерального прокурора; 2) до шести місяців - слідчим суддею за клопотанням слідчого, погодженим з керівником обласної прокуратури або його першим заступником чи заступником, заступниками Генерального прокурора; 3) до дванадцяти місяців - слідчим суддею за клопотанням слідчого, погодженим із Генеральним прокурором чи його заступниками.

Тобто строк досудового розслідування злочину може бути продовжений до трьох місяців, якщо його неможливо закінчити внаслідок складності провадження, до шести місяців - внаслідок особливої складності провадження, до дванадцяти місяців - внаслідок виняткової складності провадження (ч. 4 ст. 294 КПК України). Строк досудового розслідування, що закінчився, поновленню не підлягає.

Щодо строку дізнання, то в положеннях ст. 298-5 КПК України визначено, що в разі необхідності проведення додаткових слідчих і розшукових дій строк дізнання може бути продовжений прокурором до тридцяти днів. Про продовження строку дізнання прокурор виносить постанову. У разі неможливості закінчити дізнання у строк, визначений ст. 219 КПК України, дізнавач або прокурор звільняє затриману особу не пізніше сімдесяти двох годин з моменту затримання.

Щодо порядку продовження строку досудового розслідування прокурором, то продовження строку досудового розслідування кримінального правопорушення, у випадку, визначеному п. 1 ч. 3 ст. 294 КПК України, здійснюється за клопотанням слідчого або прокурора, який здійснює нагляд за додержанням законів під час проведення цього досудового розслідування (ч. 1 ст. 295 КПК України). Тобто прокурором вирішується питання про продовження строку до трьох місяців у кримінальному провадженні у якому повідомлялось про підозру. При цьому в кримінальному процесуальному законодавстві України визначено як суб'єкта

продовження такого строку – керівника місцевої прокуратури, керівника обласної прокуратури або його першого заступника чи заступника, заступника Генерального прокурора. Слід нагадати, що доволі тривалий час строк досудового розслідування продовжувався виключно органами прокуратури. Зокрема, право на продовження до трьох місяців було надано керівникам місцевої прокуратури до шести місяців – керівникам регіональної прокуратури або його першим заступникам чи заступникам, до дванадцяти місяців – Генеральному прокурору чи його заступникам [4].

У свою чергу, прокурор, уповноважений розглядати питання продовження строку досудового розслідування, зобов'язаний розглянути клопотання не пізніше трьох днів з дня його отримання, але в будь-якому разі до спливу строку досудового розслідування (ч. 4 ст. 295 КПК України). Рішення прокурора про продовження строку досудового розслідування або про відмову в такому продовженні приймається у формі постанови (ч. 5 ст. 295 КПК України) [1].

Прокурор задовольняє клопотання та продовжує строк досудового розслідування, якщо переконається, що додатковий строк необхідний для отримання доказів, які можуть бути використані під час судового розгляду, або для проведення чи завершення проведення експертизи, за умови, що ці дії не могли бути здійснені чи завершені раніше з об'єктивних причин [4]. У випадку, коли він відмовляє у задоволенні клопотання та продовженні строку досудового розслідування в разі, якщо слідчий, прокурор, який звернувся з клопотанням, не доведе наявність підстав, передбачених ч. 6 ст. 295 КПК України, а також якщо досліджені під час вирішення цього питання обставини свідчать про відсутність достатніх підстав вважати, що сталася подія кримінального правопорушення, яка дала підстави для повідомлення про підозру, та/або підозрюваний причетний до цієї події кримінального правопорушення. У разі відмови у продовженні строку досудового розслідування прокурор, який здійснює нагляд за додержанням законів під час проведення цього досудового розслідування, зобов'язаний протягом п'яти днів здійснити

одну з дій, передбачених ч. 2 ст. 283 КПК України [1].

Відповідно до ст. 295-1 КПК України у випадках, передбачених ст. 294 КПК України, продовження строку досудового розслідування здійснюється на підставі ухвали слідчого судді, постановленої за відповідним клопотанням прокурора або слідчого [1]. Слідчим суддею може бути продовжений строк досудового розслідування: – до шести місяців – слідчим суддею за клопотанням слідчого, погодженим з керівником обласної прокуратури або його першим заступником чи заступником, заступниками Генерального прокурора; – до дванадцяти місяців – слідчим суддею за клопотанням слідчого, погодженим із Генеральним прокурором чи його заступниками [15, с.187]. Крім цього, якщо досудове розслідування кримінального провадження до моменту повідомлення особі про підозру неможливо закінчити у строк, зазначений у ч. 2 ст. 219 КПК України, вказаний строк може бути продовжений неодноразово слідчим суддею за клопотанням прокурора або слідчого, погодженого з прокурором, на строк, встановлений п. п. 2, 3 ч. 4 ст. 219 КПК України (ч. 1 ст. 294 КПК України) [1].

Таким чином, слідчий суддя повноважений продовжувати строк досудового розслідування як у провадженнях до повідомлення особам про підозру, так і після такого повідомлення. У цьому є відмінність від продовження строку досудового розслідування прокурором.

Висновки

Підсумовуючи викладене, варто зазначити, що в положеннях чинного КПК України передбачено два випадки зупинення перебігу строку досудового розслідування: 1) строк з моменту винесення постанови про зупинення досудового розслідування та до винесення постанови про його відновлення; 2) строк ознайомлення з матеріалами досудового розслідування сторонами кримінального провадження. Крім дня прийняття відповідної постанови та дня повідомлення підозрюваному, його захиснику, законному представнику та захиснику особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру, про завершення досудового розслідування та надання

доступу до матеріалів досудового розслідування.

Проблемою скасування судом постанови про зупинення досудового розслідування є спливання граничного строку досудового розслідування, що призводить до закриття кримінальних проваджень. Рішеннями цього питання може стати винесення постанови про продовження строку досудового розслідування або ж у передбаченому КПК України порядку звернення до суду з клопотанням про поновлення строку на звернення та продовження строку досудового розслідування. У разі продовження строку досудового розслідування буде збережено всі докази у кримінальному провадженні, які будуть допустимими та, як наслідок, у подальшому можливо буде скерувати обвинувальний акт щодо винної особи до суду. Закріплення у чинному кримінальному процесуальному законодавстві України строку достатнього для ознайомлення з матеріалами кримінального провадження неможливо. Критеріями, які можуть впливати на тривалість ознайомлення з матеріалами досудового розслідування, є складність провадження; кількість підозрюваних; кількість потерпілих; багатотомність матеріалів тощо. Строк для ознайомлення з матеріалами кримінального провадження на стадії їх відкриття повинен визначатися слідчим суддею в кожному окремому випадку.

Література

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651>.
2. Заїка С.О.(2006). Строки у кримінальному процесі України в контексті європейських стандартів : автореф. дис. канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ. 22 с.
3. Тертишник В. М. (2017). Кримінальний процес України: підруч. 7-ме вид., перероб. і допов. Київ : Алерта. 840 с.
4. Говорун Є. О. (2021). Строки досудового розслідування у кримінальному провадженні: дис. канд. юрид. наук. Харків. 239 с.

REFERENCES

- 1.Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy [Criminal Procedure Code of Ukraine]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651>.
- 2.Zaika S.O. (2006). Stroky u kryminalnomu protsesi Ukrainy v konteksti yevropeiskykh

SUMMARY

The article is devoted to the analysis of the reasons for the extension and suspension of pre-trial investigation periods. The determination of the terms of pre-trial investigation in criminal proceedings has been studied. A review of scientific sources was conducted, the authors of which in one way or another studied the terms of pre-trial investigation in criminal proceedings. Two cases of suspension of the period of pre-trial investigation provided for in the provisions of the current Code of Criminal Procedure of Ukraine were considered.

It should be noted that interruption of the period of pre-trial investigation in connection with the issuance of a decision on the suspension of pre-trial investigation is possible only after notification to the person of the suspicion. The period during which the investigation was stopped is not included in the total period of the pre-trial investigation until the resolution on its resumption is issued. The suspension of the pre-trial investigation in criminal proceedings against several suspects deserves special attention.

The issue of resuming the pre-trial investigation defined in the regulations was considered

Communist Party of Ukraine. The terms of pre-trial investigation in criminal proceedings may be extended by the prosecutor and the investigating judge.

The reasons for extending the terms of the pre-trial investigation are outlined. Since it is impossible to investigate all committed criminal offenses in the same period, the current criminal procedural legislation of Ukraine provides that, in necessary cases, the period of pre-trial investigation can be extended. Thus, the general provisions for the extension of the period of pre-trial investigation are defined in the provisions of Art. 294 of the CCP of Ukraine.

The types of suspension of the period of pre-trial investigation specified in the criminal procedural legislation of Ukraine are considered.

Key words: terms, procedural term, calculation of terms, pre-trial investigation, suspect, subpoena, detention.

standartiv : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.09. Kyiv. 22 s.

3. Tertyshnyk V. M. (2017). Kryminalnyi protses krainy: pidruch. 7-me vyd., pererob. i dopov. Kyiv : Alerta. 840 s.

4. Hovorun Ye. O. (2021). Stroky dosudovoho rozsliduvannia u kryminalnomu provadzhenni: dys. kand. yuryd. nauk. Kharkiv. 239 s.